

MEMET BAYDUR'UN TİYATRO YAZARLIĞI VE ELEŞTİRİ

Kemal EROL

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Van / Türkiye

Anahtar Kelimeler: Memet Baydur, tiyatro, eleştiri, bozuk düzen, uygar insan.

ÖZET

Memet Baydur (1951-2001), Türk tiyatro tarihine yirminci asrın son çeyreğinde yazdığı eserleriyle damgasını vuran en başarılı yazarlardan biridir. İlk olarak 1982'de yazdığı *Limon* adlı oyunuyla gündeme gelen yazar, son oyunu *Lozan* (2001)'a kadar çoğu Devlet Tiyatrosunda sahnelenen toplam yirmi altı eserle gündemdeki yerini korur. Pek çoğu bir toplumsal gerçeği tanıma bağlamında durum tespitine dayanan bu eserlerin dokusuna ülkenin 1980-2000 yıllarına ait politik, ekonomik, sosyolojik ve kültürel anlayışı hâkimdir. Memet Baydur, tiyatro oyunlarında yerel unsurlardan yola çıkarak evrensel olanı göstermenin peşindedir. Eserlerin tamamında önemsenen en temel unsur, 'uygar dünya' ve 'uygar insan' olgusudur. Yazarın genellikle eleştirel ve sorgulayıcı bir tutum sergilemesi de bu esasa dayanır. Yazar, tiyatro sanatına doğrudan eğitici, öğretici bir rol vermez veya sorunlara çözüm reçetesi yazma görevini yüklemeyi ama tiyatronun cesaret gerektirdiğine ve toplumun uygarlık yolunda geliştirici bir güce sahip olduğuna inanır. Memet Baydur'un tiyatrosunda eleştiri, ekonomik ve kültürel boyutları olmakla birlikte daha çok sosyal ve politik yönde gelişir. İnsanî erdemlere sığmayan bireysel davranışlar, toplumsal duyarsızlıklar, uygar çağın gerisinde kalmış politik yaklaşımlar ve baskıcı siyasal yönetimler bu eleştirinin çerçevesini oluşturur. Yazarın keskin bir mizahı da kattığı, toplumun her kesiminden insanı görüş ve düşünceleriyle buluşturduğu tiyatro oyunlarında kullandığı dil ironiktir. Doğa, köy ve kenti kapsayan çevre sorunları; toplumsal hayat, kadının sosyal yaşamdaki yeri, aydın sorumluluğu, sığ modernlik anlayışı; yerel yönetim, sanatsal faaliyetlere bakış; teknolojik gelişme ve bilimsel kalkınma; hukuk ve adalet anlayışı, klişe adetler, geleneksel yaşayışlar ve ezberlenmiş doğrular bu ironik dilin eleştiri konularıdır. Çalışmada 'belge tarama yöntemi' kullanılacaktır. Amaç, Memet Baydur'un tiyatro yazarlığını araştırmak ve 1980 sonrası Türk edebiyatına kazandırdığı tiyatro oyunlarının eleştiri alanlarını belirlemek, bilimsel değerlerini tanıtmaktır.